

"Šajerc" izhaja vsaki petek, datiran z dnevom naslednje nedelje.

Naročina velja za Avstro-Ogrsko: za celo leto 3 krome, za pol leta razmerno; za Nemčijo stane za celo leto 5 krom, za Ameriko pa 6 krom; za drugo inozemstvo se računi naročino z ozirom na visokost postnine. Naročino je platič naprej. Posamezne številke se prodajajo po 6 vin.

Uredništvo in upravljivo se nahaja v Ptaju, gledalisko poslopje štev. 3.

Štev. 19.

V Ptju v nedeljo dne 10. maja 1908.

IX. letnik.

Rešeni smo!

"Hosianah, hosiansh, — raduj se, narod slovenski, kajti konec tvoje revščine, tvojega gospodarskega propadanja je prišel, — rešeni smo! Od zdaj naprej ne dobimo več svih las od skrbi, ne budem se več izseljevali v Ameriko in Prusko, biriči ne bodejo več naša posvetva dražbenim potom prodajali, — rešeni smo!" — S temi besedami je prišel moj prijatelj v pisarno. Pogledal sem ga začudeno, kajti mislil sem, da se je revež zmešalo. Ali gledal je čisto brihtno in zato ga končno vprašam: "Kdo in na kak način nas je rešil?" — Prijatelj je vzel molče časnik iz roke in mi ga pomolil pod nos. Tam sem bral:

Dunaj. V današnji seji državne zbornice je stavljal poslanec dr. Miroslav Ploj s tovarši predlog glede vpeljave slovenskih pečatov in napisov pri poštnih uradih na spodnjem Štajerskem.

Čital sem to velevažno vest in razumel prijatelja. Smejal bi se rad, ali — jeza, vroča jeza mi je divjala po žilah. Kajti več kot javni skandal je, kako brezvestno se norčujejo prvaški pglavari in poslanci iz svojih volicel...

Nove slovenske pečate in napisne torej! Tega potrebujemo bolj kot — kruha. Kaj vse drugo, kaj vso gospodarstvo, to je vse figa, — pečate dajte, da zamašimo lačni deci s pečati usta.

Pečate in napisne! V javnosti treba dokazati, da je naša država prava norišnica, ki ima v vsaki vasi drugi uradni jezik. Dokazati treba, da nimata Nemci nemški jezik na Spodnjem Štajerskem nikakoršne pravice, — dokazati zato, da se grejejo politični rogovileži v solncu svoje domovine...

Pečate in napisne! In to v jeziku, katerega slovensko ljudstvo samo ne razume, — v jeziku, kateri po lastni izjavi prvašta ni sposoben za visoke šole... Proč z nemščino, proč z nemškimi šolsmi, zavodi, proč z vsem, kar je nemškega! Tako kričijo ti ljudje. Tako vpije tisti

Ploj, ki je bil v svoji mladosti sam Nemec, ki še slovensko govoriti ne zna, brez da bi delal slovenških napak, ki je vzel Nemko za ženo in je postal hofrat le s pomočjo Nemcev.

Proč z Nemci! Dobro, dobro, ti čudoviti "Miroslav" Ploj, bivši Friedrich Ploj, — ali kaj bi bilo potem, kaj bi se zgodilo, ko bi Nemci na Kranjskem, spodnjem Štajerskem in Koroškem ne bili? Moč dežele ne tiči v hripavi kričavosti svojih voditeljev, temveč v gospodarstvu. In kako stojijo gospodarske razmere? Številke naj govorijo!

Dne 31. decembra 1900 se je štelo na Kranjskem 28 177 Slovencev in 504 331 Slovencev. Zemlje pa je na Kranjskem 995.524 hektarjev. Zemljiškega davka se je plačalo isto leto 996.096 kron. In tisto malenkostno število Nemcev je po podatkovu 25%, zemlje je in plačalo skoraj 26% zemljiškega davka. Torej, 5 1/2% Nemcev je veljalo v gospodarstvu Kranjske 26%, 94 1/2% Slovencev pa 74%. Razmeroma so torej kranjski Nemci 20% več plačevali in gospodarstvu koristili nego Slovenci! Teh števil je razveljavlji kričanje enega Ploja po prvaških pečatih! Po razmerju svojega števila bi morali kranjski Slovenci za 249 000 kron davka več plačevati. Ta denar, ki doseže v 3 letih skoraj en milijon kron, so doosej kranjski Nemci za kranjske Slovence plačevali. In na spodnjem Štajerskem ter Koroškem stoji stvar istotako. Po številu prebivalstva so plačevali Štajerski Nemci za Štajerske Slovence v enem letu 361 867 kron davka. Koroški Nemci pa za koroške Slovence 110.126 kron. Mi gotovo ne sovražimo slovensko ljudstvo, slovenskega kmeta in delavca, ki od vsega prvaškega hujšanja ničesar ne vejo in ničesar vedeti nočejo. Objavili smo te številke edino zato, da dokazemo, kako potrebno je gospodarsko sporazumljene z Nemci, potrebno za slovensko ljudstvo samo. Kajti brez Nemcev bi morali kranjski, koroški in Štajerski Slovenci le v enem letu čez 720 000 kron davka

več plačevati, kar pomeni v 10 letih okroglo sveto 7 milijone krom.

Prvaki pa kričijo: Proč z Nemci! Proč z vsemu, kar je nemškega! Ali ni to navadno farbanje ljudstva? Ali ne silijo ti ljudje naravnost z glavo skezi zid?

Smešno pri celi stvari je edino to, da zahaja ravno hofrat Ploj nemške pečate in napisne. Mož se šopiri, kakor da bi stalo za njim vso ljudstvo. Resnica je pa ta, da Ploj sploh niti vč poseelanec ne bi bil, ko bi ga politikuječe farštro z najgršo silo in z najezvitiničnimi lažmi ne vasililo ljudstvo! Ploj je general brez vojakov in zato so njegove zahteve le — smešne!

Nam je pač vse eno, ako se po volji in želji prvaških poslancev vrže par tisočakov skozi okno, samo zato, da stoji na pečati in na hiši in makari še na stranišču slovenski napis. Ali pribiti treba brezvestnost tega počenjanja! Obljubovali so ljudstvu vse mogoče, a končno mu prinesejo slovenske — pečate! In za to delo dobivajo 20 krom na dan...

Politični pregled.

Minister Franc Peschka †.

Nemški minister-rojak Franc Peschka je pretekli petek ob 1. uri po noči hipoma umrl. Zadela ga je kap. Vse, kar ima srce za napredek in kmetsko stvar, čuti neizmerno izgubo te smrti. Kajti Peschka je bil pravi vzor astrijskega kmeta, — vso njegovo čustvo, mišljenje in hrepenje je bilo vkorenjeno v domači zeleni grudi. Navadni kmet je bil Franc Peschka, a ta naslov je več vreden nego "ekscelencia" in "minister"; — navadni kmet, ki je na svojem posetstvu v zorni gospodaril, ki je postal dobrtnik svoje občine in celega svojega okraja, ki je bil odpoljan od kmetov v deželnini in državni

Šala.

Azijski vladar Timur je sedel v kopelj. Pri njem je bil modrijan.

Timu ga vpraša: "Povej mi, kako visoko me cenis?"

"Na sedemdeset cenikov", odgovori modrijan.

"Kaj? Saj velja toliko že kopališčni predpasnik, ki ga imam na sebi", se začudi Timur. "Cenil sem te s predpasnikom vred", dè na to modrijan mirno, "drugače bi me ne bil miti groša vreden".

Vstopivši v svojo sobo, opazi knez služabnika, dremajočega v naslonjaču. Sluga se zbudi pa skoči prestrašen na noge. Knez pa zaklče jelen.

"Menda misliš že, da si knez. Neumen si dorolj za to".

Komornik Krivokrižnik, je bil nevarno bolan. Dvorni zdravnik ga preiše pa neprenehoma maje glavo. Končno mu pravi:

"Ham, ham. Vaša bolezen je zelo huda. An potolažite se. Naš premilostivi knez je umrl za isto boleznjijo".

Izumitelja igre "šah" so vprašali, kaj je pač bog delal, preden je vstvaril svet. Odgovor je: "Sam s seboj je igral šah".

Kako je ozdravil Tone Skržad "zacoprane" krave.

(Primorski Gospodar.)

Bilo je v jeseni. Lepo vreme me je izvabilo na potovanje v naše gore. Najljubše mi je, če se snidem tu pa tam s kakim kmetom, se ž njim prav po domače pogovorim, pogledam, če treba tudi h njegovi hiši, mudam tu pa tam kak dober svet v pridobim s tem nevoga prijatelja. Na svojih potovanjih se ne vozim, če ni ravno sila, marveč rabim ona dva uda, katera mi je Bog vstvaril, da prenašam z njima težo svojega telesa po svetu. Na takem potovanju mnogo več vidim, pa tudi več slíšim. Bil sem že precej truden, ko sem se blízel Završju, in zato sem stopal počasi, skoraj bi rekel leno. Ravno na križpoti pod vasjo zaslišim za seboj možki glas.

Bog živi, Bog živi! Tu pa tu! Kam pa kam? Ozem se in za menoj je lomastil stari znanec Tone Skržad iz Kačjega dola.

Malo pogledat grem sem gor, kaj pravijo v Završju. Že dolgo nisem bil tu.

Greva pa skupaj. Tudi mene vodi pot v Završje. Kobalka je poslala po mestu me prosila, da bi ji prišel zdraviti. Sicer se jaz v živinozdravstvo ne razumim mnogo ali pa nič, ljudje pa pravijo, da znam več kot vsak živinski dohtan. Še več zaupajo v me, nego v kakega kuršmidala. Sicer bi pa niti ne šel v Zagorje, ako bi me ne prosila ravno Kobalka. Saj jo poznam! Njeni kmetiji je največa tu gor. Dobra žena je, samo nekoliko preveč babjeverna, kakor pa sploh vsi Zagorci. Boste videli, da so ji prav gotovo kake princje začarale živino.

Začarale Bog, da so naši ljudje še vedno takšni. Kakemu cigaru, ki jih opehari, če le more, bodo vse verjeti, poštemen človeku pa, ki jim bo dobro, temu pa ne. V teh krajih pač ni čuda, če živila oboli, ko imajo tako zanemarjene hlevne. V hlevih, kjer ni svetlobe, ne zraka, pač pa vse polno blata in nesnage, mora živila oboljeti.

Saj greste in menoj h Kobalki. Boste vsaj tudi Vi povedali svoje mnenje, kako mi je živinozdravstvo postopati. Kobalka ni skopa žena; zato Vas bo gotovo sprejela.

Še marsikaj sva si povedala, predno sva prišla do Završja. Kobalka je bila ravno pred hišnimi durmi, ko

zbor in ki ga je končno sivolasi cesar poklical v ministerstvo kot svetovalca krone. Kmet je bil, — in vse njegovo delo je veljalo kmetski stvari! Spominjam se še se krasnih in krepkih njegovih besed, ki jih je izustil na kmetskem zboru v Gradcu, ko še ni bil minister. Tisočeri zbranih kmetov so takrat čutili z nami: tu govoriti mož, ki pozna pomen očetovske grude, ki izgovori s sveto vero svoje geslo: „Für Halm und Ar auf immer dar!... Zdaj je mrtev! Temu velikemu kmetu ni prijala politika, kateri se je udal edino zato, da pomaga svojim sobratom. Žalostno je bilo, da je šele pred dnevi čital pismo, v katerem mu črta njegova žena nevarni njegov položaj. In zadni dan pred smrtjo je dejal Peschka nekemu češkemu rogovaliču: „Jaz sem že vega sit; videli boste, da me zadene še kap“. In res! Prišel je ob 1. uri domu, ob 2. uri pa je bil že mrtev. Peschka — mrtev! Kakor plamena se je razširila ta vest. Krvave solze so jokali njegovi soobčani, kmetski močje in žene, ko je prišel vlak iz Dunaja in pripeljal mrlja... Ali tožti in jokati ne pomaga! Peschka si je z delom ustvaril večni spomin! Peschka pa nam je tudi dokaz, da je kmet zmožen, napredovati in postali voditelj in svetovalec krone. Cela država tožuje ob njegovi gomili, — in vse pravijo: kmet Franc Peschka je prominil... Naj mu bode lahka zelena gruda, za katero se je vse dni boril!

Novi nemški minister-rojak. Po tako hipni smrti ministra Peschke so se razne stranke vzemale, pridobiti ministerski portefejl za enega svojih članov. Končno so se nemške stranke zedinile za osebo Pradeja. Henrik Prade je bil že pred pokojenjem Peschkom minister. Le redkom se zgodi, da postane bivši minister zopet član vlade. S Pradejem dobi napredna stvar močno oslonko v kronskega sveta.

Madžarska poštenost. Te dni se je vršila v Budimpešti sodniška razprava, ki osetjuje umazane kote madžarske politike. Poslanec Lengyel je svoj čas pravošodnemu ministru Polonyju očital, da se je pustil podkupiti in da je sploh človek, ki igra politične vloge le v svrhu svojega dobička. Polony je moral takrat odstopiti, čeprav ga je čedne bratice Košut zelo nerad pustil. Javnost je prisilila Polonyja, da toži. Pri razpravi pa je Lengyel svoje trditve dokazal. Dokazano je s tem, da je na Ogrskem minister mogoč, ki je navadni lopov. Čedni so ti potomci veleizdaljencev, Hunov in ciganov.

Zagreb in sploh cela Hrvatska je vsled betijske politike Košutovih veleizdaljencev podoben coperniškemu kotlu ali vulkanu. Vsak hip se čuje novice, ki označujejo resni tamoznji položaj. Skoraj bi bilo pričakovati krvave uataje! Kakor znano, so vsilili Madžaroni Hrvatom nekega Raucha za bana. Ta mož pa misli, da bode z „železno roko“ sleherno stermiljenje Hrvatov zadušil. No, tudi na Hrvatskem pišejo že leto 1908 in kakor krvavi Khuš-Hedervary tudi ta Rauch ne bode mogel kazalec časa najaz pomakniti. Sicer so hrvaški poslanci banu Rauchu naravnost v obraz povedali, da je navadni „lsžnik“ in „obrekovalec“. Iztokato je

n. p. dr. Potočnjak svoj čas banu Hedervaryju v obraz povedal, da je navadni slepar in lump. Ali obdava sta se otresla očitana kakor moker psiček. Ban Rauch pa se maščuje zdaj s tem, da zatira s silo vse, kar ne trobi v njegov rog. V prvi vrsti je pričel penzionirati profesorje z grebške visoke šole, ki so proti njemu. Tega se pa študenti niso pustili dopasti. Izstopili so iz šole in šli v Gradec in Prago. Tako imamo zdaj hrvatsko univerzo brez študentov in s penzioniranimi profesorji! Radovalci smo, kaj se še zgodi. Meenda bi ta Rauch rad kri videl in zato hojska! Žalostna in pustolovska je taka politika!

50 vinarske kmende bode voda baje vpeljala. Za zdaj ostanejo srebrni goldnarji, še v prometu. Kadar pa se jih bode odtegnilo, nadomestilo se jih bode z 3 kronsksimi komadi.

General Türr je v Budimpešti umrl. Bil je pravi Maďar. Leta 1848 je dezertiral iz avstrijske armade in postal eden poveljnnik italijanskih ustašev, katere je naš Radetcky tako temeljito pretepel. Leta 1854 so ga vjeli in je bil na smrt obojen a pomločen. Vse svoje življenje je delal proti Avstriji in umre z njim eden najhujših protivnikov naše države. Mož je bil sicer idealni junak, katerega osebo treba čislati, čeprav je bila nam nasprotna!

Ruska carica znorela? Listi poročajo, da je vsled večnih nevarnosti, ki grozijo carju in njegovi družini, carica na duhu obolela. Carjevi krovni seveda ne pustijo nobene vesti v javnost.

V Indiji se vršijo krvavi dogodki. Afganški narod je naskočil angleške kolonije in pridel moriti ter požigati. Obenem se je odkrilo anarhistično zaroto Bengalov, ki je hotela vse višje angleške dostojanstvenike pomoriti.

Dopisi.

Boj za Stoperce.

Gospod Nace Vrabič posnema razne črne gospode, ki hočejo z lažnimi „popravki“ umazano svojo vest oprati. G. Vrabič nam je namreč ta-le popravek poslal: — Bl. g urednik „Štajerca“ v Ptaju V mislu § 19 tiskov. zakona zahtevam da sprejmete na dopis v Vašem listu z dne 19 aprila 1908 št. 16 pod zaglavjem „Bog za Stoperce“ dobesedno naslednji popravek, ter istega priobčite na istem mestu in z istimi črkami v prihodnji številki Vaš-ga lista. Ni rez da je bila taka suša v blagajni, ko sem jaz gospodar kod načelnik kraj. šolskega sveta, kakor bi bilo nastopilo sedem lakotnih let kljub temu da se je vsako leto pobiralo za šolske potrebe posebej, za popravilo stare šole posebej in za razširjenje nove šole posebej. Res pa je da ni bila taka suša v blagajni kakor bi nastopila sedem lakotnih let in da se je denar porabil vedno le za iste namene katere je dolobil krajni šolski svet. Ni res da bi bil novi načelnik kraj. šol. sveta sprejel od Vrabič celih šest reci šest kron gotovega denarja. Res pa je da je prejel novi načelnik kraj. šol. sveta od Vrabiča znesek 16 K 41 h v gotovini in da je

stopiva s Tonetom na dvorišču. Prav veselo je naj sprejela in najprej je nju pejala v hlev. — Hentano bodi, jaz ne znam kaj je naši živini. Prav zacoprania mora biti. Odkar so bili cigani pri nas, neče več jesti in mleka ne dajo krave niti četrtno. Če ne bo pomoči, bo morala živila prav poginuti, tarnaša je gospodinja. Stopili smo v hlev. Tema je bila tu kot v rogu in nič se ni videlo. Onih par oken, ki so jih napravili zidarji v steni, so bila zakidanata z gnojem in niso puščala najmanjše svetlobe skozi se. Edina svetloba je prihajala skozi odprtva vrata. Ko so se oči nekoliko privadile temi, zapazilo se je lahko, kakšno blato se nahaja v hlevu. Mojega druga pa ni to nič motilo, marveč prehvalil in preslatal je vse luknje v hlevu in vso živilo. Slednji se je vrnil bližu vrat in dal je svoje strokovnjško mnenje tako-le:

„Draga Kobalka! Skoraj bo resnica, kar ste vi prej povedali. Živila je zacoprania in zato je bolna. Poginila bo prav gotovo. Rešitev pa je mogoča, ako se hočete ravnati natančno po navodilih, ki vam jih dam. Coprnca moramo izgnati, drugače ne bo nič. Poslušajte torej kako. Pred vsem morate napraviti v hlevu svetobo. Coprnca čopi najrajsi v temi. Gnoj morate od teh oken odstraniti in mesto gnoja denite šipe ravno take, kakoršne imate v sobi in sicer dvojne šipe. Znotraj eno, zunaj pa druga. Steklena okna moraste potem večkrat oprati. Jasli je treba dobro pomesti in nato z vrelo vodo dobro oprati. Coprnca se skriva najrajsi v

imel terjati od všolnih občin zaostanka prenih let v znesku 338 K 55 h in za isto še znesek 694 K 82 h torej skupaj 1078 K 31.

Stoperce, dne 26 aprila 1908.

Ignac Vrabič

prejšnji načel. kraj. šol. avela

O pomembok temu duhovitemu „popravki“ Naceta moramo pa le napraviti. V prvi vrsti nasvetovali g. Vrabiču, naj se kot „veliki venec“ tudi slovensčine priuči, da ne bode liko napak delal. Drugič mu pa povemo: „pravki“, katerih ste se naučili gotovo pri Kečku, si ne pridobite niti trohice izgubljene zaupanje stoperških občanov nazaj. Mi bi popravek lahko v koš vrgli, ker ni postavljan. Ali objavili smo ga nalač, da bodo imeli naši zaupaniki prilžnost, odgovarjati nivimi zavijanjima stoperške klerikalne gospodarstvu. Dotlej vzdržujemo svoje trditve in prihodje se pomenumo z Vami, — pa tako, da Vam toto ne bodo prijetno!

lz Črešnic pri Vojniku. Naše Črešnice je ravnodobno postne nega pa san in ne vročni vnebovoda božni nično vsakega tudi o zekovečel od v svoji šolskega četudi čisto pogočna, kerčevne zmeje t jeverni mačev A ko je t včasnik to učit ker jim še seda bije da očitajo ljeve to pisuna njega in Ogrizek tega po nedolžnemorajo ljudje po nedečasih t gromad. lz je spet drega in govo de več; da posebno mašči ne zmisili, sedaj še groza. Z rekel je vzel. Mi skozi z pomoč. larški o celi dan toraj me Opoldne skega d ter dinge prasci u liškega si rajši aram me vedno že v noč iz

hlevu coprnca. Ce jo hočete iztrirati in ohraniti zdravo, ravnajte se po mojih besedah.

Nato je Tone še enkrat pretaknil vse kote v hlev ter izgovarjal neke nerazumljive besede, ki jih je Bog kje slišal.

Gospodinja je bila vsa preplašena, zato je obila, da se bo natančno ravnala po navodilih. Ko sli iz hleva, vprašala je mene: »Kaj mislite pa vidi?«

»Ravnano tisto, kar Skržad, sem jih odgovoril.

Kobalka je naju povabila na to v sobo ter dobro postregla. Še tisti dan je poslala po bližnjem zarja, da je napravil okvirje za hlevska okna. Nisva s Tonetom odšla iz gostoljubne hiše in že sva včasih je hlapec streljal hlevsko blato in dekla pomestrop v hlevske stene ter ribala jasli. Tonetu sem šepnil: »Vi ste izvrstni živinodravnik!« — —

Ni dolgo od tega, ko sem zopet obiskal Kobalko v Završju. Sprejela me je še bolj prijazno kot v Peljalu. Me je najprej v hlev in tam, kjer je stal 7 na pol crknjenih živinčet, bilo je sedaj 7 tolstih, krav. Vprašal sem, od koder je Kobalka kupila tako živilo. Ona pa se je nasmehnila in rekla: »Saj se tiste krave ki jih je tlačila nekdaj coprnca. Od tak podim se vedno coprnco iz hleva. Tudi drugi so ki jim je delala coprnca škodo pri živili, so posamezne, in tudi njim je sredstvo izbrorno pomagalo, sedaj naprej se ne bojimo več ciganov. Coprcanci bo žele pokazali pot!«